

CHRYSONYXA ARCTOSTAPHYLI

AGROFAG PODLEGAJĄCY OBOWIĄZKOWI ZWALCZANIA

Czarcie miotły wywołane przez *C. arctostaphyli* na świerku: po lewej dojrzała, a po prawej występująca wczesnym latem, gdy ecja są niedojrzałe; fot. <https://gd.eppo.int/taxon/CHMYAR/photos>

Ecja *C. arctostaphyli* na młodych igłach świerka; fot. <https://gd.eppo.int/taxon/CHMYAR/photos>

Ulotka nie jest przeznaczona do wykorzystania w celach komercyjnych.

Zasięg występowania

Chrysomyxa arctostaphyli występuje tylko w Ameryce Północnej (Kanada, USA). Ze względu na odpowiednie warunki ekoklimatyczne i obecność roślin żywicielskich, agrofag ten po potencjalnym zawleczeniu z porażonym materiałem roślinnym, może się zadomowić również w Europie, w tym także w Polsce.

Rośliny żywicielskie

C. arctostaphyli tworzy stadium ecjum na świerku (*Picea* spp.), a stadium telium na mącznicy lekarskiej (*Arctostaphylos uva-ursi*). Spośród świerków do najważniejszych żywicieli zalicza się świerk pospolity (*Picea abies*), świerk Engelmanna (*Picea engelmannii*) i świerk sitkajski (*Picea sitchensis*). Z powodzeniem udało się sztucznie zakazić również świerk biały (*Picea glauca*) i świerk czarny (*Picea mariana*).

Objawy występowania i szkodliwość

Pierwszym objawem porażenia świerka jest blednięcie igieł w lecie. Rozwijanie się pąków śpiących powoduje powstanie wyraźnie widocznych, zwartych, wieloletnich „czarcich mioteł” z żółto-zielonymi igłami, na których pojawiają się podskórne piknia, wydzielające nieprzyjemny zapach. Następnie na czarcich miotłach pojawiają się ecja, które nadają im żółto-pomarańczowe zabarwienie. Jesienią igły obumierają i opadają, w konsekwencji czego zimą miotlastości wyglądają jak martwe, w przeciwieństwie do miotlastości wywoływanych przez sprawców innych niż rdze, w przypadku których igły zachowują swój ciemnozielony kolor przez cały rok i tylko niewielka ich część opada. Czasami na gałęziach i pniu tworzą się raki - podłużne, wrzecionowate nabrzmienia, a także wtórne miotły. Obniża się żywotność i odporność drzew, a ponadto dochodzi do obumierania gałęzi i w końcu całych drzew. W drzewostanach świerka na danym obszarze porażonych może być do 25% drzew, a miotlastość występuje na mniej niż 1% tych drzew.

Na mącznicy lekarskiej objawy są najlepiej widoczne późną wiosną i mają postać purpurowo-brązowych plam na liściach; na

spodniej stronie liści tworzą się w skupiskach pomarańczowe, woskowate telia.

Sposoby rozprzestrzeniania i przenikania

Ecjospory (zarodniki) grzyba charakteryzują się dużą przeżywalnością i mogą rozprzestrzeniać się na większy dystans w wyniku podmuchów wiatru. Ponadto patogen może być przenoszony między krajami na roślinach świerka przeznaczonych do sadzenia oraz na ciętych gałęziach tej rośliny.

Kontrola objawów i pobieranie prób

Informacje nt. objawów, terminu kontroli i pobierania prób oraz miejsc pobierania prób i rodzaju pobieranego materiału znajdują się w dokumencie „Agrofagi kwarantannowe spoza UE” na stronie <http://piorin.gov.pl/zdrowie-roslin/agrofagi-szkodliwe>.

Postępowanie w przypadku podejrzenia wystąpienia agrofaga

W przypadku jakichkolwiek podejrzeń co do obecności agrofaga w importowanym materiale roślinnym oraz w krajowych uprawach świerka, należy poinformować o tym fakcie najbliższą jednostkę organizacyjną Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN). Oddziały PIORiN umiejscowione są w większości miast powiatowych. Dane kontaktowe tych jednostek znajdują się na stronie <http://piorin.gov.pl/>.

Wymagania fitosanitarne

W Unii Europejskiej, a tym samym w Polsce *Chrysomyxa arctostaphyli* podlega obowiązkowi zwalczania (jest to agrofag kwarantannowy w Unii).